Voortoets bestemmingsplan buitengebied Doorn

14 januari 2010

Tauw

Voortoets bestemmingsplan buitengebied Doorn

Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998

Tauw

Kenmerk R001-4691857POJ-mfv-V01

Verantwoording

Titel	Voortoets bestemmingsplan buitengebied Doorn
Opdrachtgever	AMER adviseurs
Projectleider	Piet Oudejans
Auteur(s)	Piet Oudejans
Projectnummer	4691857
Aantal pagina's	30 (exclusief bijlagen)
Datum	14 januari 2010
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Tauw

Kenmerk R001-4691857POJ-mfv-V01

Inhoud

Verantwoording en colofon **5**

1 Inleiding **9**
1.1 Aanleiding en doel 9
1.2 Natuurbeschermingswet 1998 9
1.3 Methode 10
1.4 Leeswijzer 11

2 Locatie, instandhoudingsdoelen en ontwikkeling **13**
2.1 Locatiebeschrijving 13
2.2 Natuurwaarden en instandhoudingsdoelen 14
2.2.1 Kolland & Overlangbroek 14
2.2.2 Uiterwaarden Neder-Rijn 15
2.3 Beoogde ontwikkeling 18

3 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998 ..... **21**
3.1 Werkwijze 21
3.2 Toetsing effecten 21
3.2.1 Habitattypen 22
3.2.2 Habitatrichtlijnsoorten 22
3.2.3 Vogelrichtlijnsoorten 23
3.2.4 Toetsing bestemmingen 24
3.3 Cumulatie 26

4 Conclusie en aanbevelingen **27**
4.1 Conclusie 27
4.2 Aanbevelingen 27

5 Literatuur **29**

Bijlage(n)

1. Overzichtskaart
2. Toelichting natuurbeschermingswetgeving
3. Instandhoudingdoelen Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn
4. Invloedsfeer Ammoniak

1 Inleiding

Het geldende bestemmingsplan buitengebied van Doorn is ouder dan tien jaar. Daarom heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug besloten om voor het buitengebied van Doorn een nieuw bestemmingsplan te ontwikkelen. Deze Voortoets is de eerste fase van de toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Amer adviseurs heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het bestemmingsplan buitengebied Doorn. Het bestemmingsplan is beschreven in het document Gemeente Utrechtse Heuvelrug, Bestemmingsplan buitengebied Doorn 2009, voorontwerp [Amer, 2009]. Het bestemmingsplan is in de voorontwerpfase. In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de beschreven ontwikkelingen.

Bij plannen welke ruimte geven voor verandering van de ruimtelijke inrichting moet worden onderbouwd dat de geboden ruimteverandering geen negatieve effecten veroorzaakt op de beschermde waarden van de Natuurbeschermingswet 1998. Tijdens de planvorming moet daarvoor inzichtelijk worden gemaakt of er mogelijk sprake is van negatieve effecten van de geboden ruimte.

In deze rapportage wordt daarom antwoord gegeven op de vraag of de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig is met de Natuurbeschermingswet 1998, welke consequenties daar aan zijn verbonden en wat dit betekent voor de ruimte die in het bestemmingsplan wordt geboden.

1.2 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 beschermd door de wet aangewezen gebieden. Dit zijn Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect (direct of indirect) op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk.

Nabij (binnen vijf kilometer) de bestemmingsplangrens liggen Natura 2000-gebieden Kolland & Overlangbroek en Uiterwaarden Neder-Rijn. Beschermde Natuurmonumenten liggen niet in de buurt van de bestemmingsplangrens. Het bestemmingsplan is een kaderstellend plan waarvoor geen vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt aangevraagd. Omdat het bestemmingsplan geen ruimte mag bieden aan ontwikkelingen waarvan op voorhand al duidelijk is dat een vergunning van de Natuurbeschermingswet niet verkregen kan worden, is een toetsing

van de beschermde waarden noodzakelijk. Deze toetsing onderzoekt of er significante effecten op kunnen treden door de ruimte die wordt geboden in het bestemmingsplan.

1.3 Methode

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- of Habitatrichtlijngebieden) en beschermde natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Effecten op deze gebieden kunnen optreden door ontwikkelingen nabij of (deels) binnen de grenzen van een gebied. Daarnaast is het mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met beschermd gebied, beïnvloed worden en zo indirect een effect op het beschermde gebied wordt veroorzaakt.

In paragraaf 1.2 is omschreven dat het plangebied van het bestemmingsplan nabij Natura 2000-gebieden liggen. Een negatief effect op instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden kan daardoor niet op voorhand worden uitgesloten.

In deze rapportage wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is in kaart gebracht wat de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn. Daarnaast is de relatie tussen de ruimte die wordt geboden in het plangebied en de Natura 2000-gebieden beschreven.
Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied, dan is geen vergunning noodzakelijk.

Wanneer uit de Voortoets blijkt dat mogelijke negatieve effecten op de instandhoudingdoelen niet zijn uit te sluiten, dan is een zogenaamde '*Verslechterings- en verstoringstoets*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.
Uit de Voortoets dient te blijken of de mogelijke effecten al dan niet *significant negatief* zijn (waarbij 'significant' in dit geval betekent dat één of meer van de instandhoudingdoelen geschaad of belemmerd wordt). Wanneer uit de Voortoets blijkt dat er sprake is van negatieve effecten én deze *mogelijk significant negatief* zijn, dan is een zogenaamde '*Passende beoordeling*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

Een nadere beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in bijlage 2.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het plangebied, de geboden ruimte in het bestemmingsplan en de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Kolland & Overlangbroek en Uiterwaarden Neder-Rijn.
In hoofdstuk 3 wordt na de werkwijze van de toetsing aangegeven welke instandhoudingsdoelen van Uiterwaarden Neder-Rijn niet in de buurt van het plangebied voorkomen en geen uitbreidingsdoel hebben waardoor daar niet aan getoetst wordt. Vervolgens komt de confrontatie waarin de geboden ruimte wordt getoetst aan de doelen die een effect kunnen ondervinden. In de conclusie (hoofdstuk 4) worden de effecten die de geboden ruimte teweeg kan brengen overzichtelijk opgesomd zodat duidelijk is welk element in het bestemmingsplan welk effect heeft.

2 Locatie, instandhoudingsdoelen en ontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de gebruiksruimte die het bestemmingsplan biedt. Daarnaast worden de verwachte instandhoudingsdoelen die gebruik maken van het plangebied benoemd op basis van verspreidingsgegevens uit verschillende bronnen en een deskundigenoordeel.

2.1 Locatiebeschrijving

Plangebied: Buitengebied Doorn
Figuur 2.1 geeft het grondgebied van het buitengebied van Doorn weer. Het plangebied beslaat het gehele buitengebied van de voormalige gemeente Doorn. Voor de bebouwde kom van Doorn en een woongebied tussen de kern Doorn en Driebergen zijn of worden separate bestemmingsplannen opgesteld. Drie verblijfsrecreatieve terreinen en de A12 en gronden daaromheen zijn buiten het plangebied gehouden. Een meer gedetailleerdere kaart met daarin de ligging van de Natura 2000-gebieden Overlangbroek & Kolland en Uiterwaarden Neder-Rijn is opgenomen in bijlage 1.

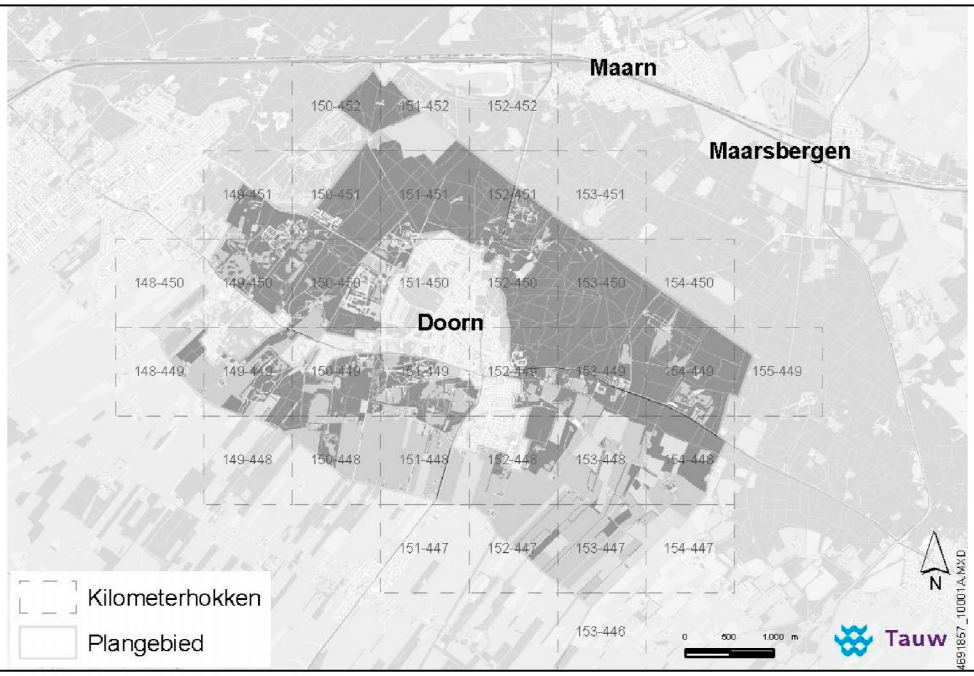

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

Kolland & Overlangbroek
Kolland en Overlangbroek zijn twee landgoederen in het stroomgebied van de Kromme Rijn tussen Wijk bij Duurstede en de Utrechtse heuvelrug. Het gebied is onderdeel van een kleinschalig cultuurlandschap waar actief beheerde essenhakhoutbosjes voorkomen. Dit essenhakhout op voedselrijke kleigronden in het rivierengebied vormt een in Europees opzicht uitermate zeldzaam bostype met een grote rijkdom aan paddestoelen en epifytische mossen en korstmossen.

Uiterwaarden Neder-Rijn
De Neder-Rijn is een weinig dynamische, gestuwde tak van de Rijn met relatief hooggelegen uiterwaarden. Deze zijn deels in agrarisch gebruik en worden deels als natuur ontwikkeld. Door de hoge waterstanden (als gevolg van stuwing) zijn veel delen van de uiterwaarden vrij nat, hetgeen wordt versterkt door de toevoer van kwelwater vanaf de stuwwallen. De natte graslanden, moerassen en oude waterlopen zijn van belang voor rustende en foeragerende ganzen, eenden en weidevogels. De Amerongse Bovenpolder herbergt goed ontwikkeld Glanshaverhooilanden en is om die reden aangemeld als Habitatrichtlijngebied. Op de overgangen van de uiterwaarden naar de hogere zandgronden komen fragmenten hardhoutooibos voor. De uiterwaarden zijn belangrijk broedgebied voor soorten van natte, ruige graslanden (onder andere Porseleinhoen, Kwartelkoning).

2.2 Natuurwaarden en instandhoudingsdoelen

Instandhoudingsdoelen zijn de doelen van natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden die bereikt moeten worden. Deze instandhoudingsdoelen kunnen een behouds- of uitbreidingsdoelstelling zijn, gericht op zaken als de kwaliteit van vegetatie, de omvang van een gebied, of de aantallen van een soort. De effecttoetsing richt zich op eventuele aantasting van de instandhoudingsdoelen. Voor deze toetsing is het belangrijk om te weten wat de kritische depositiewaarde voor stikstof is van de habitattypen, en wat de trend is van de soorten en typen waarvoor een instandhoudingsdoel is geformuleerd. De soorten en typen en hun instandhoudingsdoelen van de twee Natura-gebieden, staan in de onderstaande subparagraaf.

2.2.1 Kolland & Overlangbroek

Kolland & Overlangbroek is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van één habitattype. In tabel 2.2 staat dit kwalificerende habitattype weergegeven, met het instandhoudingsdoel, de trend en de kritische depositiewaarde.

Habitattypen Kolland & Overlangbroek
Het instandhoudingsdoel Vochtige alluviale bossen staat in het ontwerp-aanwijzingsbesluit beschreven als Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, *esseniepenbossen* (subtype B). De toelichting hierbij is: Het betreft hier essenhakhoutbossen van het habitattype vochtige alluviale bossen, e*ssen-iepenbossen* (subtype B). Het subtype verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Het essenhakhout op kleibodem zoals in dit gebied voorkomt, vormt een in Europa unieke vorm van dit subtype. Een belangrijk onderdeel van de kwaliteit vormen de epifytische mossen.

Tabel 2.1 Habitattypen Kolland & Overlangbroek

Code	Naam	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Trend	Kritische depositiewaarde mol N ha^{-1} jr^{-1}
H91E0	Vochtige alluviale bossen subtype B (Essen-iepenbossen)	=	=	-	2.000

> Uitbreiding oppervlak / verbetering kwaliteit
= Behoud oppervlak / behoud kwaliteit

Het habitattype is gevoelig voor depositie van vermestende en verzurende stoffen. De kritische depositiewaarde van vochtige alluviale bossen is 2.000 mol stikstof per hectare per jaar. De achtergronddepositie in het plangebied is echter reeds 2.663 mol stikstof per hectare per jaar [Velders et al., 2008].

2.2.2 Uiterwaarden Neder-Rijn

De Uiterwaarden Neder-Rijn is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten. In de onderstaande tabellen staan deze typen en soorten en hun instandhoudingsdoelen weergegeven. De trend uit het werkdocument van het beheerplan voor de Rijntakken [Overkamp & Kos, 2009] is opgenomen. Bij de habitattypen staat aangegeven wat de kritische depositiewaarde is voor stikstofdepositie. De achtergronddepositie is in de Uiterwaarden van de Nederrijn in de buurt van het plangebied van het bestemmingsplan buitengebied hetzelfde als in Kolland & Overlangbroek, namelijk 2.663 mol stikstof per hectare per jaar [Velders et al., 2008]. Uit gegevens uit het onderzoek van Velders et al. (2008) komt voor het hele Natura 2000-gebied een lager getal (2.393). De waarden voor Kolland & Overlangbroek representeren de situatie in de buurt van Wijk bij Duurstede beter omdat het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn een langgerekt gebied is en de depositiewaarden variëren.

Habitattypen Uiterwaarden Neder-Rijn

Tabel 2.2 *Habitattypen Uiterwaarden Neder-Rijn*

Code	Naam	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Trend	Kritische depositiewaarde mol N ha^{-1} jr^{-1}
H3270	Slikkige rivieroevers	>	>	0/+	> 2.400
H6510	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden subtype A (glanshaver)	>	=	-	1.400
H91F0	Droge hardhoutooibossen[1]	>	>	0	2.080

> Uitbreiding oppervlak / verbetering kwaliteit

= Behoud oppervlak / behoud kwaliteit

De habitattypen van Uiterwaarden

Habitatrichtlijnsoorten Uiterwaarden Neder-Rijn

Tabel 2.3 *Habitatrichtlijnsoorten Uiterwaarden Neder-Rijn*

Code	Naam	Doel oppervlakte en kwaliteit leefgebied	Doel populatie	Trend
H1095	Zeeprik[2]	=,>	>	+
H1099	Rivierprik[2]	=,>	>	?
H1145	Grote modderkruiper[2]	=	=	?
H1166	Kamsalamander[2]	=	=	?

> Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied / uitbreiding populatie

= Behoud omvang en kwaliteit leefgebied / behoud populatieomvang

Vogelrichtlijnsoorten Uiterwaarden Neder-Rijn

[1] Dit habitattype is een complementair habitattype. In de Uiterwaarden Neder-Rijn gaat het om habitattypen en habitatrichtlijnsoorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding of een matig ongunstige staat van instandhouding met tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is zodat het netwerk van Natura 2000 als geheel een bijdrage levert aan de realisatie van de landelijke doelen voor deze habitattypen en habitat- en vogelrichtlijnsoorten

[2] Deze habitatsoorten zijn complementaire doelen. Bij complementaire doelen gaat het in dit geval om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitattype(n) en (vogel)soort(en)

Tabel 2.4 ***Vogelrichtlijnsoorten Uiterwaarden Neder-Rijn***

Code	Naam	Doel oppervlakte en kwaliteit leefgebied	Doel populatie	Nu / Trend
Broedvogels				
A119	Porseleinhoen	>	≥ 10	1-2 / ?
A122	Kwartelkoning	>	≥ 40	6-25 / +
A229	IJsvogel	=	≥ 5	4-10 / ?
A249	Oeverzwaluw	=	≥ 80	75 / ?
Niet-broedvogels				
A005	Fuut	=	80	80 / +
A017	Aalscholver	=	130	130 / ?
A037	Kleine zwaan	=	20	20 / ?
A041	Kolgans	=	2.900	4.000 / 0
A043	Grauwe gans	=	880	2.000 / +
A050	Smient	=	2.400	1.500 / -
A051	Krakeend	=	50	90 / +
A054	Pijlstaart	=	10	10 / ?
A056	Slobeend	=	50	50 / 0
A059	Tafeleend	=	100	< 50 / -
A061	Kuifeend	=	630	500 / 0
A068	Nonnetje	=	5	weinig / -
A125	Meerkoet	=	1.700	1.000 / +
A142	Kievit	=	1.400	1.900 / -
A156	Grutto	=	60	60 / +
A160	Wulp	=	100	110 / +

> Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met draagkracht voor uitbreiding populatie

= Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatieomvang

≥ Duurzame populatie van ten minste (≥) ‘getal’ volwassen individuen

‘getal’ Seizoensgemiddelde

2.3 Beoogde ontwikkeling

Het doel van het bestemmingsplan die in deze voortoets wordt getoetst, is het opstellen van een actueel juridisch kader waarbinnen de gewenst geachte ruimtelijke ontwikkelingen kunnen plaatsvinden [Amer, 2009]. Met een nieuw bestemmingsplan kan ingespeeld worden op het actueel rijksbeleid en provinciaal beleid, alsmede ontwikkelingen die thans gaande zijn in het landelijk gebied. Actualisering van het bestemmingsplan moet er toe leiden dat naast een actueel ook een flexibel bestemmingsplan ontstaat. Het nieuwe plan speelt zoveel mogelijk in op de verwachte toekomstige ontwikkelingen.
In deze paragraaf wordt de hoofdopzet van bestemmingen (hoofdstuk 5 in het bestemmingsplan) genoemd en kort beschreven of die een verstoring voort kunnen brengen. De hoofdopzet van bestemmingen staan overzichtelijk in de tabel, met ook de mogelijke verstoringsfactor genoemd. Verstoringsfactoren zijn aanduidingen van vormen van negatieve effecten. Optische verstoring, één van de verstoringsfactoren, die in deze paragraaf terugkomt, is de verstoring die dieren ondervinden door aanwezigheid van storende elementen zoals de mens of gebouwen. De volgorde is dezelfde als in het bestemmingsplan. De nummers bij de bestemmingen zijn de paragrafen waarin ze zijn beschreven in het bestemmingsplan.
Deze voortoets gaat in op uitbreidingen en veranderingen die door het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt. Over bestaand gebruik wordt in de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden een uitspraak gedaan. Bestaand gebruik in het kader van de beheerplannen Natura 2000 is al het werkelijke, legale gebruik op 1 oktober 2005 dat daarvoor en sindsdien onafgebroken heeft plaatsgevonden.

Tabel 2.5 Bestemmingen en hun mogelijke verstoring

Naam bestemming en paragraaf	Beschrijving bestemming en verstorende bestemmingsruimte	Mogelijke verstoringsfactor
5.3.1. Agrarische hoofdbestemming	bij agrarische bedrijfsbeëindiging de bestemming binnen het agrarisch bouwvlak, voor zover dat is gelegen binnen de kernrandzone, wijzigen in de bestemming "Sport", met de nadere bestemming "manege"	Verzuring, vermesting
5.3.2. Agrarische bouwvlakken	Het bouwen ten behoeve van het agrarisch bedrijf binnen de op de kaart aangegeven bouwvlakken	Optische verstoring, verzuring, vermesting
5.3.3. Mogelijkheden grondgebonden bedrijven	Geen nieuwe bouwvlakken toegestaan. Uitbreiding alleen via een wijzigingsbevoegdheid	Optische verstoring, verzuring, vermesting
5.3.4. Mogelijkheden intensieve veehouderij	Toestaan van bouw van stallen en herbestemmen naar intensieve veehouderij (via wijzigingsbevoegdheid) in verwevingsgebied. Vergroting bouwvlak in verwevingsgebied en extensiveringsgebied	Optische verstoring, verzuring, vermesting

Naam bestemming en paragraaf	Beschrijving bestemming en verstorende bestemmingsruimte	Mogelijke verstoringsfactor
5.3.5. Nevenactiviteiten agrarische bedrijven	Ontheffing niet-agrarische nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven	Optische verstoring
5.3.5. Nevenactiviteiten agrarische bedrijven, Kamperen bij de boer	Kamperen bij de boer mogelijk maken	Optische verstoring
5.3.6. Bebouwingsmogelijkheden op en buiten bouwvlak	Teeltondersteunende kassen bij agrarisch bedrijf. Tweede agrarische bedrijfswoning via een partiele herziening. Extra zelfstandige woonruimte voor mantelzorg via een ontheffingsmogelijkheid. Paardenbak binnen en buiten (via ontheffing) bouwvlak	Optische verstoring
5.3.7. Aanlegvergunningen	Gedoogsituatie van aanwezigheid van woonschepen vertalen in het bestemmingsplan	Optische verstoring
5.3.7. “open landschap”	Bebossen van open landschap via aanlegvergunning	Optische verstoring
5.3.7. “kwelafhankelijke vegetatie”	Veranderen waterhuishouding en bebossen	Verdroging en vernatting
5.5. Wonen	Nieuwbouw van bijgebouwen bij woning	Optische verstoring
5.6. Bedrijven	Nieuwbouw van bijgebouwen bij bedrijf	Optische verstoring
5.7. Recreatie, sport en maatschappelijke bedrijven	Dagrecreatie en sport: nieuwbouw van bijgebouwen bij maatschappelijke instelling	Optische verstoring
5.7. Recreatie, sport en maatschappelijke bedrijven	Recreatief medegebruik: toename van recreatie en voorzieningen	Optische verstoring

3 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: In welke mate vindt aantasting plaats van de instandhoudingdoelen behorend bij Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998 ('Voortoets')?

3.1 Werkwijze

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- of Habitatrichtlijngebieden) en Beschermde natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Effecten op deze gebieden kunnen optreden door ontwikkelingen nabij of (deels) binnen de grenzen ervan. Daarnaast is het mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met een beschermd gebied, beïnvloed worden en zo indirect een effect op het beschermde gebied wordt veroorzaakt.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is in kaart gebracht voor welke habitattypen of soorten het Natura 2000-gebied een bijzondere waarde heeft en wat de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn. Ook is de relatie tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied beschreven. Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Bij toetsing aan de Natuurbeschermingswet gaat het om de omvang van het verwachte effect in relatie tot het geformuleerde instandhoudingsdoel (behoud/verbetering/uitbreiding) in samenhang met de huidige situatie en trend van het doel en in relatie met andere verwachte effecten op het doel (cumulatie). Om deze reden zijn ook de huidige situatie en de trend in het vorige hoofdstuk aangegeven.

In de confrontatie van de geboden ruimte met de instandhoudingsdoelen in dit hoofdstuk wordt aangegeven welke instandhoudingsdoelen van Uiterwaarden Neder-Rijn een effect kunnen ondervinden van de geboden bestemmingsplanruimte.

3.2 Toetsing effecten

In bijlage 1 is te zien dat het buitengebied van Doorn nabij Kolland & Overlangbroek en een deel van de Uiterwaarden Neder-Rijn ligt.

In de onderstaande subparagrafen worden de instandhoudingsdoelen getoetst. Kolland & Overlangbroek heeft één habitattype: vochtige alluviale bossen. Dit instandhoudingsdoel en Kolland & Overlangbroek komt daarom alleen terug in de paragraaf Habitattypen. De toetsing aan de instandhoudingsdoelen van Uiterwaarden Neder-Rijn staat ook in de andere paragrafen.

3.2.1 Habitattypen

Kolland & Overlangbroek
Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen en Essen-lepenbossen) zijn prioritair op bijlage I van de Habitatrichtlijn. Ze zijn internationaal van belang voor het voortbestaan van zachthoutooibossen vanwege de centrale ligging en groot aandeel. Met name Essen-lepenbossen zijn van (inter)nationaal belang voor bedreigde bossoorten. Het subtype B is momenteel een zeer zeldzaam subtype. Voor Kolland en Overlangbroek geldt een wateropgave (W). Een wateropgave (W) is toebedeeld als de watercondities in meer of mindere mate *niet* op orde zijn (kansen- en knelpuntenanalyse door Kiwa Water Research/EGG consult, 2007 en LNV Doelendocument, 2006 in Swart, Spanjer en Jaspers, 2009).

Bij een eventuele (toename van) uitstoot van stikstof als gevolg van de in het bestemmingsplan geboden aanvullende ruimte voor agrarische activiteiten, kunnen er meer verzurende en vermestende stoffen op de aanwezige habitattypen neerslaan. Omdat de kritische depositiewaarde voor een aantal habitattypen al bereikt is, en zelfs ruim overschreden wordt, kan iedere toename van depositie een negatief effect hebben op deze habitattypen (zie ook bijlage 4). In deze toetsing gaat het voor Kolland & Overlangbroek om het habitattype vochtige alluviale bossen. Daarnaast is de trend van het habitattype negatief. Dit betekent dat elke geboden ruimte in het bestemmingsplan waarbij emissie van stoffen mogelijk is, een significant effect heeft op het instandhoudingsdoel van vochtige alluviale bossen.

Uiterwaarden Neder-Rijn
Bij een eventuele (toename van) uitstoot van stikstof als gevolg van de in het bestemmingsplan geboden aanvullende ruimte voor agrarische activiteiten, kunnen er meer verzurende en vermestende stoffen op de aanwezige habitattypen neerslaan. Omdat de grens of kritische depositiewaarde voor een aantal habitattypen al bereikt is, en overschreden wordt, heeft iedere toename van depositie een negatief effect op deze habitattypen. In deze toetsing geldt dit voor Uiterwaarden Neder-Rijn om Slikkige rivieroevers, Glanshaverhooilanden en Droge hardhoutooibossen. Dit betekent dat elke geboden ruimte in het bestemmingsplan waarbij emissie van stoffen mogelijk is, een mogelijk significant effect heeft op de instandhoudingsdoelen van Slikkige rivieroevers, Glanshaverhooilanden en Droge hardhoutooibossen.

3.2.2 Habitatrichtlijnsoorten

De drie vissen, Zeeprik, Rivierprik en Grote modderkruiper, en de Kamsalamander zijn habitatrichtlijnsoorten met een instandhoudingsdoel voor Uiterwaarden Neder-Rijn. De soorten zijn gevoelig voor oppervlakteverlies, versnippering, vermesting, verzilting, verontreiniging, verdroging, verandering stroomsnelheid, verandering overstromingsfrequentie, verandering dynamiek substraat, mechanische effecten, verandering in populatiedynamiek en bewuste

verandering soortensamenstelling (uit Effectenindicator Ministerie van LNV). De meeste van deze verstoringsfactoren treden niet op door invulling van de geboden gebruiksruimte (zie paragraaf 2.2.). Verzuring en optische verstoring hebben volgens de effectenindicator van het Ministerie van LNV geen effect op deze soorten.

Bij vermesting is het effect dat het leefgebied van de soort achteruitgaat, bijvoorbeeld doordat een voortplantingspoel van een Kamsalamander verland of te eutroof wordt zodat de soort geen eitjes kan afzetten op de achteruitgaande aantal waterplanten en door rotting van de eitjes. In de uiterwaarden is het effect daarvan kleiner dan op de zandgronden, omdat uiterwaarden door overstroming van de rivier van nature voedselrijk zijn. Daarnaast zal door overstroming van de rivier het vermestende effect afnemen doordat de rivier stoffen aan- en afvoert en daardoor de stoffenbalans herstelt. Een effect van vermesting is echter niet uit te sluiten, waardoor bij mogelijke vermesting een nadere toetsing moet worden uitgevoerd als een project concreet kan worden getoetst.

3.2.3 Vogelrichtlijnsoorten

Alle vogels zijn in bepaalde mate gevoelig voor optische verstoring. Objecten zoals gebouwen, struiken en bomen en auto's kunnen verstorend werken doordat bij deze objecten roofdieren kunnen schuilen. Vogels houden hier rekening mee door bij deze objecten weg te blijven. Maar vooral aanwezigheid van mensen en honden, die op vogels overkomen als roofdieren, hebben een groot verstorend effect [Krijgsveld, Smits & Van der Winden, 2008].
Voor een aantal vogelsoorten wordt het instandhoudingsdoel voor Uiterwaarden Neder-Rijn nog niet gehaald [Lensink, R., R.C. Fijn & C. Heunks, 2008]. Dit geldt voor Kleine zwaan, Smient, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Nonnetje, Meerkoet en Kievit. Van de soorten waarvoor een instandhoudingsdoel is geformuleerd voor dit gebied, foerageert een aantal op gras- en akkerland. Dit zijn Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans, Smient, Pijlstaart, Meerkoet, Kievit, Grutto en Wulp [Lensink, R., R.C. Fijn & C. Heunks, 2008]. Het is niet duidelijk hoe deze soorten het zuidwesten van het plangebied, de Kampen van de Stichtse lustwarande, gebruiken. Dit is het gebied dat ze zouden kunnen gebruiken omdat het open is (juiste biotoop) en op enkele kilometers van de uiterwaarden ligt (juiste nabijheid). Als de soorten het plangebied gebruiken, kan een significant effect optreden door optische verstoring, dat mogelijk wordt gemaakt door het bestemmingsplan.

Vogels kunnen gevoelig zijn voor verzuring en vermesting van hun leefgebied door vegetatieverandering van hun habitat die totstandkomen door die verstoringsfactoren. In geval van de soorten met een instandhoudingsdoel voor Uiterwaarden Neder-Rijn geldt hetzelfde als bij vermesting van habitatrichtlijnsoorten (paragraaf 3.2.2.). Daarnaast voert de rivier bufferende stoffen aan die bij de overstromende delen het verzurende effect op de lange termijn neutraliseren.

3.2.4 Toetsing bestemmingen

In de vorige subparagrafen staat uitgelegd welke negatieve effecten er spelen van de bestemmingen. In deze subparagraaf wordt uitgelegd welke bestemmingen verantwoordelijk kunnen zijn voor deze effecten. De volgorde is dezelfde als bij de beschrijving.

Tabel 3.1 Toetsing herzieningen bestemmingsplan op instandhoudingsdoelen

Naam herziening	Beschrijving mogelijk effect	Mogelijk effect op instand-houdingsdoel (van)
5.3.1. Agrarische hoofdbestemming	Verandering van functie kan leiden tot uitbreiding van de uitstoot van verzurende en vermestende stoffen	Ja, op habitattypen en -soorten
5.3.2. Agrarische bouwvlakken	Verruiming van een bouwvlak waarbij mogelijk emissie van verzurende en vermestende stoffen vrijkomt, heeft een negatief effect op habitattypen en –soorten (zie 3.2.1.). Bouw opgaande bebouwing heeft mogelijk negatief effect op foeragerende vogels	Ja, op habitattypen, -soorten en vogelsoorten
5.3.3. Mogelijkheden grondgebonden bedrijven	Geen effect doordat geen ruimte wordt geboden in dit bestemmingsplan. Op het moment van gebruik van wijzigingsbevoegdheid is een toets aan de Natuurbeschermingswet 1998 nodig in verband met optische verstoring, verzuring en vermesting	Nee
5.3.4. Mogelijkheden intensieve veehouderij	Bij bouw van stallen en vergroting bouwvlak waarbij mogelijk emissie van verzurende en vermestende stoffen vrijkomt, heeft dat een negatief effect op habitattypen en –soorten (zie 3.2.1.). Opgaande bebouwing heeft mogelijk negatief effect op foeragerende vogels. Op het moment van gebruik van wijzigingsbevoegdheid bij volledige omschakeling is een toets aan de Natuurbeschermingswet 1998 nodig in verband met optische verstoring, verzuring en vermesting	Ja, op habitattypen, -soorten en vogelsoorten
5.3.5. Nevenactiviteiten agrarische bedrijven, Algemeen	Opgaande bebouwing heeft mogelijk negatief effect op foeragerende vogels. Nevenactiviteiten vinden alleen binnen bestaande bebouwing plaats, dus daarom geen effect	Nee
5.3.5. Nevenactiviteiten agrarische bedrijven,	Opgaande bebouwing (tenten, caravans) en aanwezigheid van mensen heeft een mogelijk negatief	Ja, op vogelsoorten

Naam herziening	Beschrijving mogelijk effect	Mogelijk effect op instand-houdingsdoel (van)
Kamperen bij de boer	effect op foeragerende vogels in het winterseizoen. Het is daarom van belang te weten in welke periode de vogels gebruik maken van het landschap	
5.3.6. Bebouwings-mogelijkheden op en buiten bouwvlak	Opgaande bebouwing en aanwezigheid van mensen heeft een mogelijk negatief effect op foeragerende vogels	Ja, op vogelsoorten
5.3.7. “open landschap”	Opgaande beplanting heeft een mogelijk negatief effect op foeragerende vogels	Ja, op vogelsoorten
5.3.7. “kwelafhankelijke vegetatie”	Verdroging en vernatting kunnen een verandering in soortensamenstelling resulteren. De vegetaties in de gemeente zijn echter niet beschermd door de Natuurbeschermingswet	Nee
5.5. Wonen	Omdat onbekend is waar de bijgebouwen komen te staan, is optische verstoring van op agrarische gronden foeragerende vogels mogelijk	Ja, op vogelsoorten
5.6. Bedrijven	Omdat onbekend is waar de bijgebouwen komen te staan, is optische verstoring van op agrarische gronden foeragerende vogels mogelijk	Ja, op vogelsoorten
5.7. Recreatie, sport en maatschappelijke bedrijven	Omdat onbekend is waar de bedrijfsgebouwen van maatschappelijke instellingen komen te staan, is optische verstoring van op agrarische gronden foeragerende vogels mogelijk	Ja, op vogelsoorten
5.7. Recreatie, sport en maatschappelijke bedrijven	Recreanten hebben een sterk verstorend effect op vogels. Aanwezigheid van recreanten kan de mogelijkheid voor het foerageren van vogels in het gebied in het gedrang komen	Ja, op vogelsoorten

In paragraaf 5.8 staat de regeling bescherming archeologische waarden. Als hiervoor werkzaamheden worden verricht is het uitgangspunt dat dit in het kader van een andere ruimtelijke ingreep is getoetst aan de Natuurbeschermingswet.
Wanneer een partiele herziening van het bestemmingsplan wordt gevolgd, paragraaf 5.9., voor een nieuw landgoed wordt aangeraden tevens een toetsing te doen aan de Natuurbeschermingswet vanwege mogelijke optische verstoring van plannen op vogelsoorten.
Een voorwaarde voor hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (paragraaf 5.11.) is dat het getoetst wordt aan de gevolgen voor de natuur. Een van de toetsingen die moet plaatsvinden is een toetsing aan de Natuurbeschermingswet.

3.3 Cumulatie

Cumulerende projecten zijn, voor zover bekend, niet aanwezig.

4 Conclusie en aanbevelingen

In de hoofdopzet voor bestemmingen staat een aantal beschrijvingen waardoor mogelijk significante effecten op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden mogelijk worden gemaakt.

4.1 Conclusie

Van een aantal van de hoofdopzet van bestemmingen is niet bekend wat precies het effect zal zijn die door de geboden ruimte wordt ingevuld. Voor deze toetsing is het noodzakelijk om te weten wat de ontwikkeling precies inhoudt en wat de waarde is van de gebieden waar het effect optreedt voor de soorten en typen. Significant negatieve effecten kunnen op grond van de beschrijvingen in het bestemmingsplan daarom niet worden uitgesloten. Significante effecten kunnen optreden op habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

Bij een eventuele (toename van) uitstoot van stikstof als gevolg van de in het bestemmingsplan geboden aanvullende ruimte voor agrarische activiteiten, kunnen er meer verzurende en vermestende stoffen op de aanwezige habitattypen neerslaan. Omdat de grens of kritische depositiewaarde voor een aantal habitattypen al bereikt is, en zelfs ruim overschreden wordt, heeft iedere toename van depositie een negatief effect op deze habitattypen. In deze toetsing gaat het om vochtige alluviale bossen in Kolland & Overlangbroek en om Slikkige rivieroevers, Glanshaverhooilanden en Droge hardhoutooibossen in Uiterwaarden Neder-Rijn. Daarnaast zijn habitatsoorten gevoelig voor vermesting door achteruitgang van hun leefgebied. Hierdoor kan een significant effect niet worden uitgesloten.

Bij toename van het gebruik door mens en machine van een gebied of door de bouw van objecten in een weids landschap kunnen optische verstoringen plaatsvinden op vogelsoorten die van het gebied gebruik maken. Het is nog niet duidelijk hoe groot de verstoringsfactoren zijn en daardoor ook niet op welke soorten de verstoringsfactoren een effect hebben. Daarnaast is de trend van een aantal vogelsoorten negatief of wordt het doel nog niet behaald. Daarom kan voor een aantal van de in de tabellen (zie tabellen 2.1. en 3.1.) opgenomen bestemmingen een significant negatief effect niet met zekerheid worden uitgesloten.

4.2 Aanbevelingen

De depositie van stikstof is een obstakel bij uitbreiding van ruimte, die geboden wordt aan activiteiten die een (toename van) emissie van stikstof met zich meebrengen. In een algemeen plan zoals het bestemmingsplan, is dit niet te kwantificeren vanwege de onbekendheid ten aanzien van de wijze van invulling van de geboden ruimte.
Het inzichtelijk maken van eventuele effecten op het moment van concrete projectplannen is wel

mogelijk. Op dat moment kan de emissie en depositie worden gemodelleerd en kunnen de effecten in kaart worden gebracht. In overleg met het bevoegd gezag (provincie) kan vervolgens gekeken worden naar de mogelijkheden, zoals saldering of het treffen van mitigerende of compenserende maatregelen.
Door in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid op te nemen waarin aangegeven wordt dat bij het concreet worden van de invulling van de geboden ruimte, getoetst dient te worden op de eventuele effecten van depositie, kan de toetsing van deze individuele plannen in de tijd vooruit worden geschoven, en kan het vaststellen van het bestemmingsplan doorgang vinden. Hieronder treft u een voorstel voor een dergelijke formulering van (een deel van) de wijzigingsbevoegdheid (c.q. de daaromtrent in het bestemmingsplan op te nemen regels) met betrekking tot een voorbeeld: het vergroten van een bouwblok voor melkrundveehouderijen. Deze formulering richt zich op het “habitattoetsgedeelte”.

> “*Van de wijzigingsbevoegdheid mag niet eerder gebruik worden gemaakt dan nadat, voor zover nodig met behulp van een habitat(voor)toets, is aangetoond dat het beoogde wijzigingsplan geen significante effecten zal hebben voor Natura 2000-gebieden*”.

Een dergelijke formulering kan ook gebruikt worden voor andere verstoringsfactoren, waarvan vooraf niet duidelijk is, wat het effect zal zijn op de instandhoudingsdoelen.

5 Literatuur

[Dobben, H. van & A. van Hinsberg, 2008]
Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden, Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1654. 80 blz; 1 fig; 1 tab; 21 ref.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Krijgsveld, Smits & Van der Winden, 2008]
Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie.

[Overkamp, E.T.M. & G. Kos, 2009]
Concept achtergrondrapport natuur beheerplan Natura 2000 Rijntakken. Werkdocument. Arcadis in opdracht van Provincie Gelderland.

[Swart, E., B. Spanjer & H. Jaspers, 2009]
Concept beheerplan Kolland & Overlangbroek. Grontmij in opdracht van provincie Utrecht.

[Velders, G.J.M. et al., 2008]
Concentratiekaarten voor grootschalige luchtvervuiling in Nederland. Rapportage 2008. Milieu en Natuur Planbureau, MNP-publicatienummer 500088002, Bilthoven.

Bijlage

1

Overzichtskaart

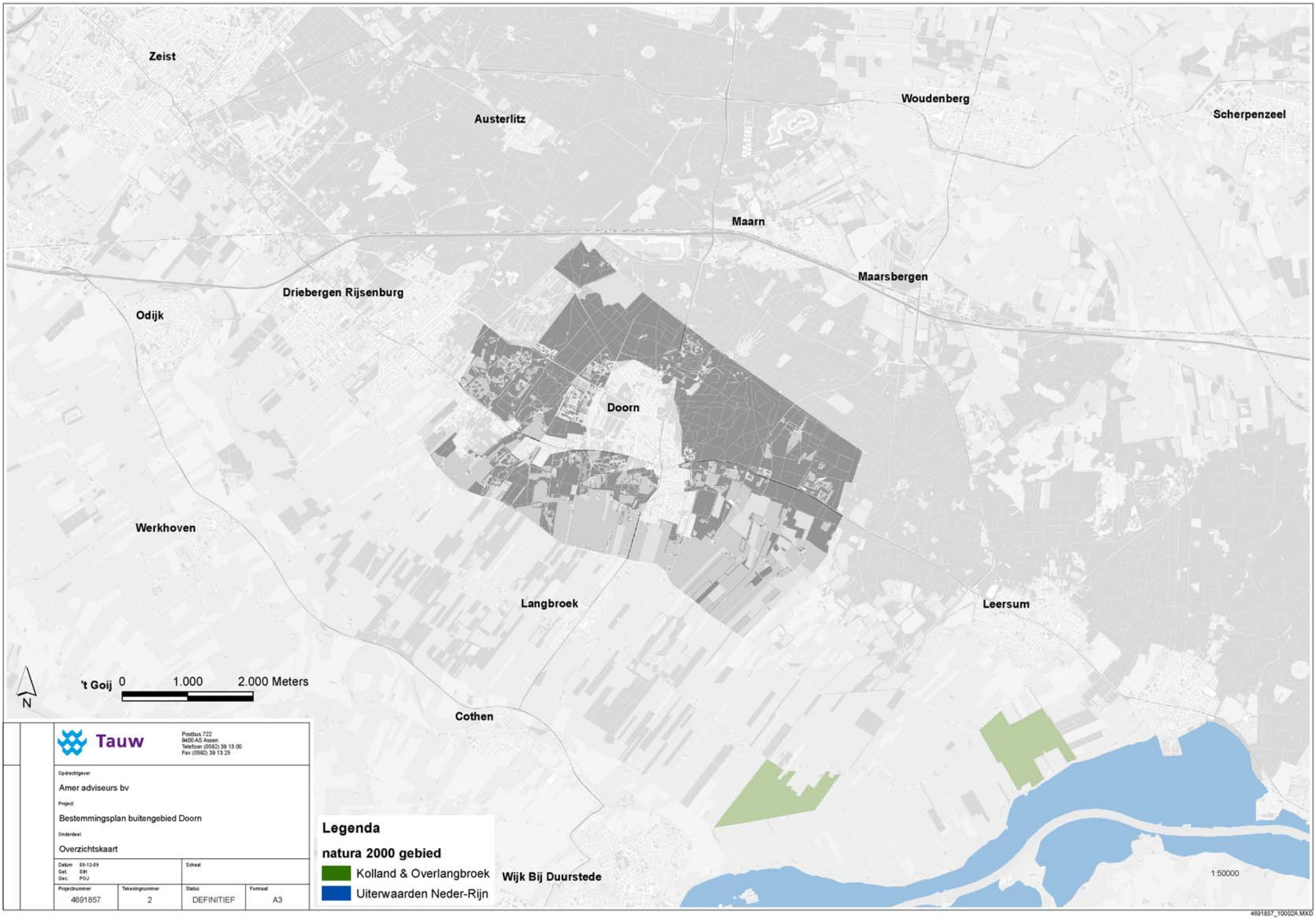

Tauw

Postbus 722
9400 AS Assen
Telefoon (0592) 39 13 00
Fax (0592) 39 13 25

Opdrachtgever
Amer adviseurs bv

Project
Bestemmingsplan buitengebied Doorn

Onderdeel
Overzichtskaart

Datum 09-12-09 Get. SH Gec. POJ		Schaal	
Projectnummer	Tekeningnummer	Status	Formaat
4691857	2	DEFINITIEF	A3

4691857_10002A.MXD

Bijlage

2

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet
De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele omgeving van een aantal soorten jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alléén toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van LNV. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2 of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdiend de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

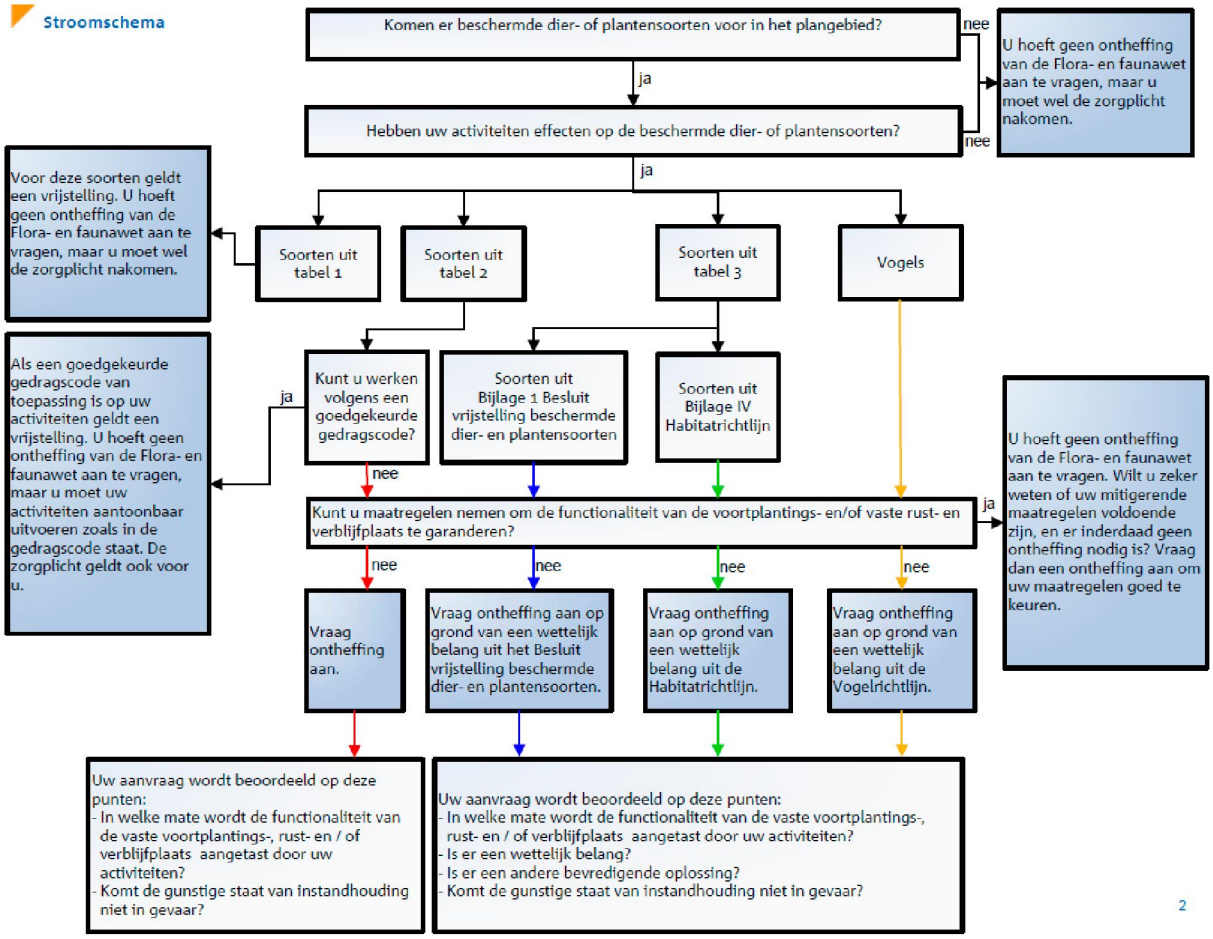

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd:

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)
Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mogen worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de werkzaamheden ‘Beheer en onderhoud’, ‘Bestendig gebruik’ en ‘Ruimtelijke ontwikkeling’. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)
Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van LNV in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een ‘redelijk doel’ dient en er geen afbreuk wordt

gedaan aan de "gunstige staat van instandhouding" van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)
Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van LNV eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort[3]:

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
b) *Bescherming van flora en fauna*
c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
i) *Bestendig gebruik*
j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

[3] De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen

Vogels
Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is voor alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de vaste rust- en verblijfplaatsen inclusief de functionele omgeving van de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendief en Zwarte wouw.*

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt in principe géén ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

a) *-Volksgezondheid of openbare veiligheid*
   -Veiligheid van het luchtverkeer
   -Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren
   -Bescherming van flora en fauna
b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdiend de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Naast de bovenstaand genoemde jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen, kunnen de rust- en verblijfplaatsen van de een groot aantal andere soorten óók jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.*

Zorgplicht
In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: “Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk

handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken."
De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode lijst
De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt geschaard. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijst-soorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist. Dit is echter geen vaststaand feit.

Natuurbeschermingswet 1998
De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel LNV). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de (verouderde) Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden
De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningenstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van LNV. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten
In de sinds 1 oktober 2005 gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, treedt terug. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor gebieden die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, geldt dat handelingen in of rondom Beschermde natuurmonumenten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of die het Beschermde natuurmonument ontsieren, zijn verboden, tenzij de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands
De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. De aanwijzing is geregeld in de beschikkingen in het kader van de Vogelrichtlijn (ministerie van LNV). De natuurwaarden binnen Wetlands hebben betrekking op de functie voor vogels. Wanneer effecten op Vogelrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) zijn bepaald, dan geldt de uitkomst hiervan daarom ook voor Wetlands.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'. De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

1. Er is met zekerheid géén sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief. Er is een zogenaamde 'Verslechterings- en Verstoringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen
3. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.

3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn. In principe is een 'Verslechterings- en Verstoringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.

3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
   - Zijn er locatiealternatieven mogelijk en overwogen, die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
   - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner
   - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat toestemming voor de ontwikkeling kan worden verleend

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

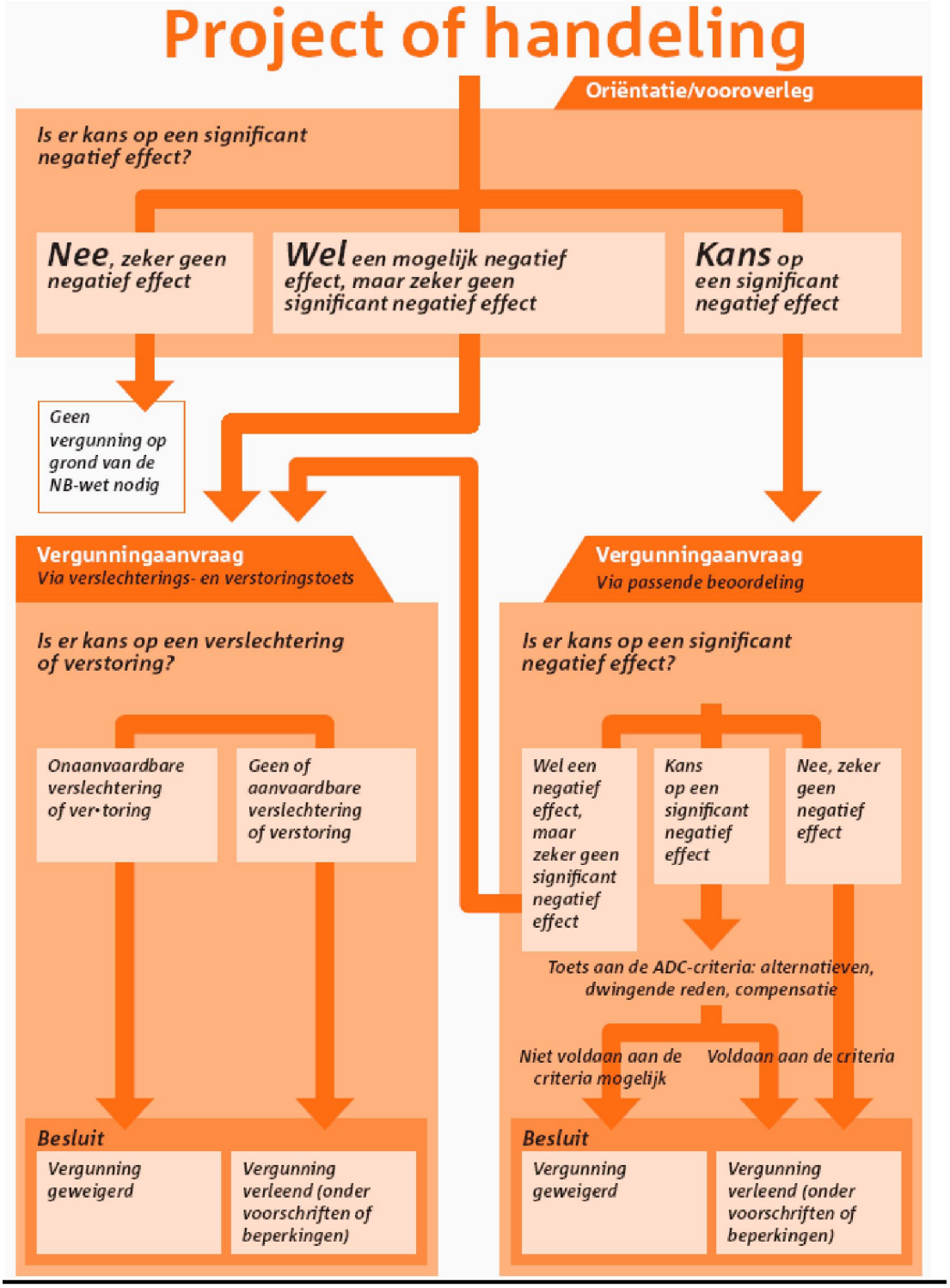

Stroomschema Natuurbeschermingswet 1998 [LNV, Over beheerplannen en vergunningen]

Bescherming EHS via de Wet op de Ruimtelijke Ordening en andere wetgeving
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en provinciale omgevingsvisies en omgevingsverordeningen. De begrenzingen en indelingen bij de begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsvisies en –verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde.
Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS'; een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies van toepassing. Hierin wordt ondermeer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, -bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden-, er geen reële locatiealternatieven zijn èn er sprake is van redenen van zwaarwegende belangen.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) tóch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het Bevoegd Gezag; de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

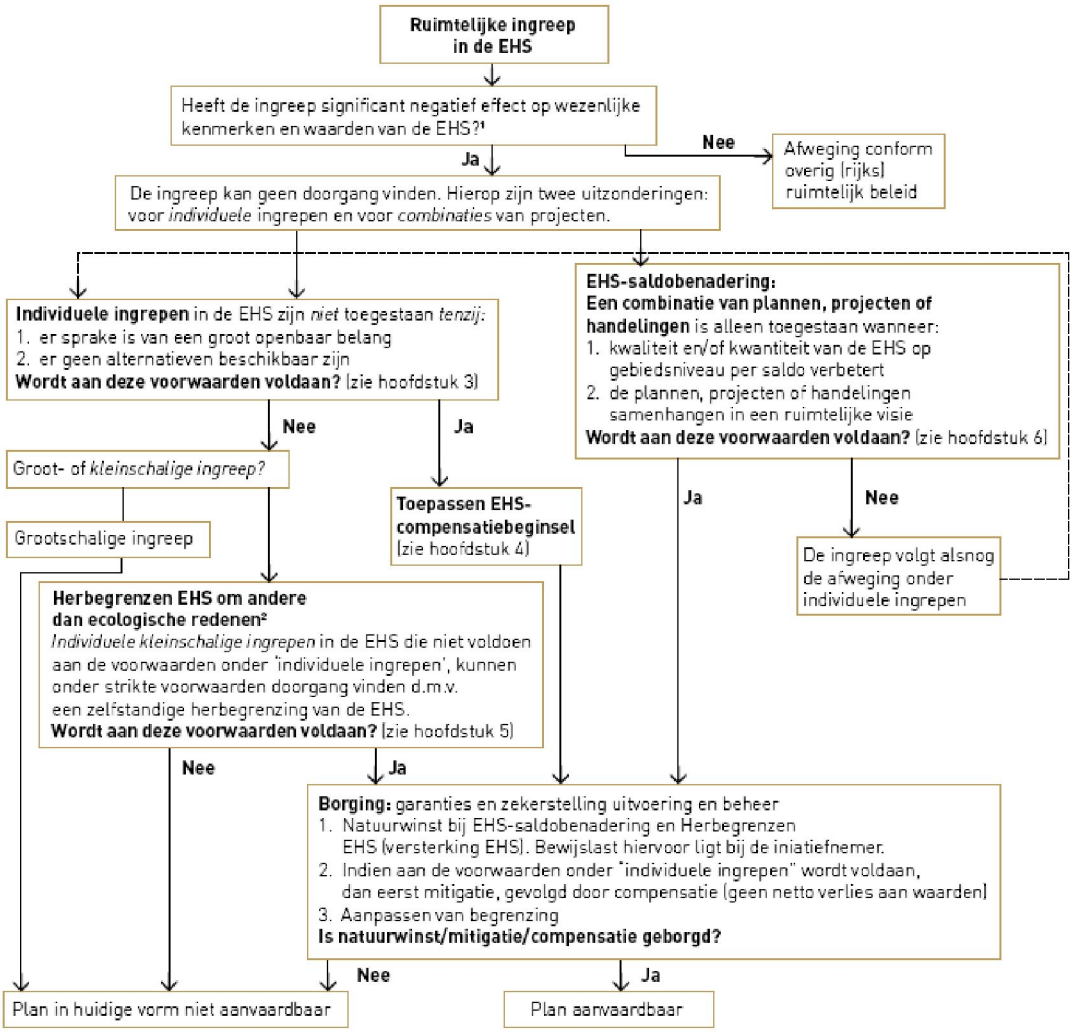

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

[1] Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels

[2] Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt

Bijlage

3

Instandhoudingdoelen Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 'complementaire doelen' geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden 'ontwikkeldoelen' zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.
Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen[11], op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ('richting geven') en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000doelendocument.

[11] Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen

H3270 Slikkige rivieroevers

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitattype slikkige rivieroevers komt voor in de waarden van Amerongen. Plaatselijk zijn mogelijkheden om groeiplaatsen voor het habitattype te creëren dan wel verbeteren.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting De hoge delen van de Amerongse Bovenpolder bevatten enkele van de fraaiste voorbeelden van het glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) in ons land. Het betreft een vlakvormig voorkomen van het habitattype. De beste kansen voor uitbreiding bestaan in de hooggelegen delen van de uiterwaard die niet vergraven zijn.

5.4 Vogelrichtlijn: broedvogels

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor sterk wisselende aantallen van het porseleinhoen. Doorslaggevend is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich ten minste 10 paren (bijvoorbeeld 12 paren in 1999). In droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen het belangrijkste broedgebied in Nederland. Het afgelopen decennium vormde dit deel van de uiterwaarden een onderdeel van het broedgebied langs de beneden-rivieren (gemiddeld 10 in 1993-97 en 21 paren in 1999-2003, maximaal 32 paren 2003). Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A229 IJsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting Na strenge winters kan de ijsvogel geheel afwezig zijn, maar na een reeks zachte winters komen meerdere paren tot broeden (bijvoorbeeld 5 paren in in 1994). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt in gunstige jaren wel bij aan de draagkracht in de regio 'grote rivieren' ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A249 Oeverzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren.

Toelichting Steile oeverkanten in zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de oeverzwaluw. Het aantal getelde paren fluctueert sterk gedurende het afgelopen decennium met een maximum van 877 paren in 2000 en een minimum van 43 paren in 2002. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

5.5 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn vooral na 1990 toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen waren van 1993-1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De aantallen zijn sterk fluctuerend en recentelijk heeft zich een landelijke afname afgetekend. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor de landelijke afname. Deze afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.900 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitattype H91F0 droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolgans zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1.3% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstelling voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingenvoor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 880 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitattype H91F0 droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de grauwe gans onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,0% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is

van een directe relatie met het instandhoudingsdoelstellingen van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitattype H91F0 droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de smient onder andere een functie als slaapplaats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen en rond 1995 vervolgens afgevlakt. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 0,5% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds midden jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop toonde een dal in de tweede helft van de jaren tachtig en daarna een toename met sterke fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend (net als langs de IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen. Sinds 1995 was er sprake van een afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 630 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen. Vanaf 1995 was er sprake van een tijdelijke afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn rond 1990 afgenomen, net als langs de IJssel, maar dit lijkt een gevolg van een opeenvolging van zachte winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Aantallen zijn sinds 1996 opnieuw afgenomen, net als elders in het Natura 2000landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de eerste helft van de jaren negentig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding op onderdeel populatie.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar met positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Er is sprake van een sterke doorgaande toename van de aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

5.6 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding.
De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitattype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). In dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

5.6.1 Complementaire doelen: habitattypen

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Vanwege de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is een instandhoudingdoelstelling geformuleerd voor het habitattype droge hardhoutooibossen dat in het Vogelrichtlijngebied op verschillende locaties op de overgang van rivierdal naar stuwwal (Amerongse Berg, Doorwertse uiterwaarden, Wageningse berg, Grebbeberg) fragmentarisch voorkomt. Op al deze locaties bestaan, zonder dat de doorstroming in gevaar komt, kleinschalige mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

5.6.2. Complementaire doelen: soorten

H1095 Zeeprik

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Neder-Rijn is als doortrekgebied voor de zeeprik van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Enige uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1099 Rivierprik
Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting De Uiterwaarden Neder-Rijn is als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprik van groot belang. Enige uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1145 Grote modderkruiper
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting De grote modderkruiper komt in het Vogelrichtlijngebied voor in kleine aantallen.

H1166 Kamsalamander
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting De kamsalamander komt op verschillende plaatsen in het vogelrichtlijngebied voor , met een concentratie in de Bovenste Polder onder Wageningen. Behoud omvang en kwaliteit leefgebied zijn van belang voor de instandhouding van de soort die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.

Bijlage

4

Invloedsfeer Ammoniak

Ammoniak en relatie tot Natura 2000-gebieden op afstand

Ammoniak is een stof met een relatief korte verblijftijd in de atmosfeer. De depositie uit een stal of van weiden en akkers neemt vrijwel exponentieel af met de afstand. Lokale effecten van een emissiebron treden met name op binnen een afstand van circa 3000 meter, waarbij de grootste effecten optreden binnen een straal van circa 1500 meter. Voorbeeldberekeningen laten zien dat in aaneengesloten natuurgebieden circa 60 % van de stikstofdepositie afkomstig is uit de zone van 0 tot 250 meter er rond [van Hinsberg et al., 2003]. In een toelichting bij de Handreiking IPPC-richtlijn en intensieve veehouderijen [MOLO, 2006] wordt in bijlage D ook de relatie tussen emissie, depositie en afstand gelegd (de zogenaamde emissiefactoren voor ammoniak). Hieruit wordt duidelijk dat op een afstand van drie kilometer van een emissiepunt (de correctiefactor van) de depositie verwaarloosbaar is. Op grotere afstand is de invloed van een lokale bron ten opzichte van de achtergronddepositie voor bos en overige vegetatie gereduceerd tot circa 0 %. Het potentiële onderzoeksgebied heeft dus een straal van drie kilometer rond het bedrijf.

Depositie nader beschouwd

Geconcludeerd kan worden dat de bijdrage van een afzonderlijke stal aan de ammoniakdepositie op een specifiek natuurgebied op grotere afstand relatief klein is. Het karakteristieke verloop van de depositie als functie van de afstand (zie figuur links) is door het beleid meerdere malen een aanknopingspunt gevonden voor lokaal depositiebeleid.

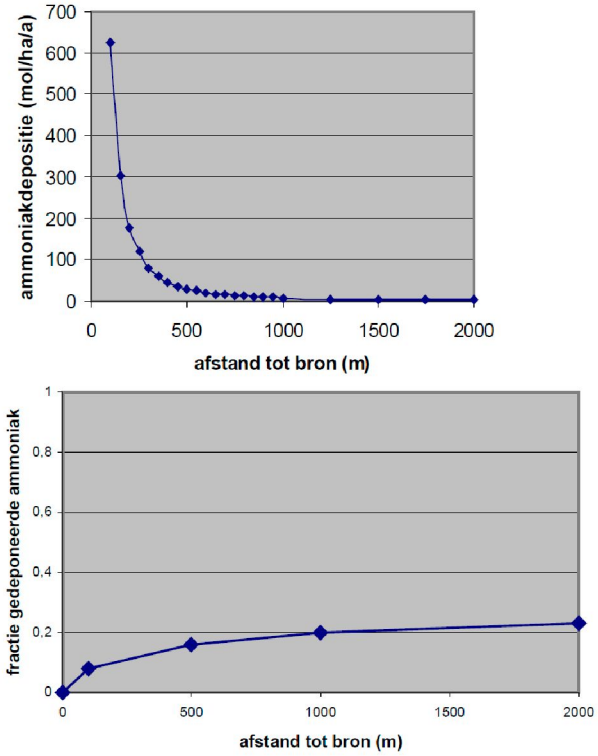

Figuur. Depositie ten gevolge van een stal met 800 kg ammoniak/jaar emissie, als functie van de afstand tot de bron (links), en depositie als fractie van de emissie (rechts) [van Pul et al., 2004]

De fractie van de depositie als functie van de afstand (zie figuur rechts) geeft weer dat het overige deel van de emissie nog in de lucht aanwezig is (opgemengd tot grotere hoogten) en op grotere afstanden van de stal deponeert. Dit is een direct gevolg van de verdunning van ammoniak in de lucht. Dit gegeven is daarmee vooral een basis voor grootschalig emissiebeleid. Immers, het overgrote deel van de geëmitteerde stof deponeert pas plaats op vele kilometers afstand van de bron waardoor alle emissiebronnen bij elkaar (verkeer, industrie, etc. uit binnen- en buitenland) een bepaalde depositie op de natuur veroorzaken. Het gevolg is dat stikstofdepositie niet alleen een lokaal probleem is ten gevolge van ammoniakemissies uit lokale stallen, maar eerder een omvangrijke ‘deken’ van stikstof betreft [van Hinsberg et al., 2004].

Literatuur

[Hinsberg, A. van, H. Noordijk, M. van Esbroek, A. van Pul & W. Lammers, 2003]
Quick scan van mogelijke gevolgen en effectiviteit van zoneringsvarianten rond VHR en WAV. RIVM rapport nr. 408768002/2003. RIVM, Bilthoven.

[MOLO, 2006]
Korte toelichting bij de Handreiking IPPC-richtlijn en intensieve veehouderijen Noord-Brabant, een handreiking voor de uitvoering van de reconstructie (MOLO-B, 21 juni 2006). (ook gepubliceerd in de Staatscourant 105 van 2000)

[Pul, W.A.J. van, J.D.van Dam, M.M.van Eerdt, J. F.de Ruiter, A.van Hinsberg, H.J. Westhoek, 2004]
(Kosten-) Effectiviteit Generiek en Gebiedsgericht ammoniakbeleid. RIVM rapport 500033001/2004.

[Hinsberg, A. van, H. Noordijk, M.L.P. van Esbroek, D.C.J. van der Hoek & J. Wiertz. 2004]
Ecologische hoofdstructuur en het milieu; Achtergronddocument bij Natuurbalans 2004, Wageningen. Natuurplanbureau – vestiging Wageningen, Planbureaurapporten 7. 27 blz. 4 fig.; 5 tab.; 17 ref.; 2 bijl